

Høringsnotat

Forslag til forskrift om nasjonale tilretteleggingsmidler til næringsutvikling og kompetanseheving i landbruket

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Hovedtrekk	3
3	Dagens forvaltning.....	4
3.1	Nærmere om tilskudd til kompetanseutvikling i landbruket (KIL).....	5
4	Departementets forslag til forskrift.....	7
4.1	Rammene for forskriften	7
4.2	Forslag til bestemmelser.....	8
4.2.1	Formål, rammer for tiltaket og krav til søker.....	8
4.2.2	Tilskuddsutmåling og tildeling.....	9
4.2.3	Melding om og godkjenning av endringer.....	9
4.2.4	Utbetaling og rapportering	10
4.2.5	Administrasjon, kontroll og tilbakebetaling.....	10
5	Økonomiske og administrative konsekvenser.....	11
6	Merknader til de enkelte bestemmelser	11
	Til § 1 Formål.....	11
	Til § 2 Tilskuddsmottaker.....	12
	Til § 3 Tiltaksområder.....	12
	Til § 4 Tilskuddsutmåling og tilsagn	13
	Til § 5 Melding om godkjenning av endringer.....	13
	Til § 6 Utbetaling og rapportering.....	13
	Til § 7 Administrasjon, dispensasjon og klage	13
	Til § 8 Kontroll.....	14
	Til § 9 Tilbakebetaling og renter	14

1 Innledning

I forbindelse med jordbruksoppgjøret 2019 ble det enighet mellom jordbruksavtalepartene om at det fra 2020 skulle opprettes en tilskuddsordning for å styrke verdiskapingen i landbruket gjennom tilretteleggende tiltak på nasjonalt nivå innen næringsutvikling og kompetanseheving. Ordningen ble kalt nasjonale tilretteleggingsmidler (NT). Samtidig ble det bestemt at tilskudd til kompetanseutvikling i landbruket (KIL) skulle innlemmes i den nye ordningen, og at Landbruksdirektoratet skulle ha forvaltningsansvaret for den nye ordningen.

Som en oppfølging av jordbruksoppgjøret ble Landbruksdirektoratet bedt om å foreta en gjennomgang av den nye ordningens grenseflater mot tilstøtende ordninger. Resultatet av gjennomgangen framgår av Landbruksdirektoratets rapport nr. 16/2020¹, i rapporten anbefalte direktoratet bl.a. at KIL-midlene ble inkludert i NT på en integrert og helhetlig måte. Videre anbefalte direktoratet at den nye ordningen ble regulert i en forskrift, og ikke alene i enkeltvedtak, slik KIL-ordningen har blitt forvaltet frem til nå. Direktoratets vurderinger på disse punktene ligger til grunn for arbeidet med forslag til forskrift.

2 Hovedtrekk

Formålet med opprettelsen av NT-ordningen er at det er et behov for å stimulere til utviklingsarbeid med nasjonal nytteverdi innenfor både næringsutvikling og kompetanseheving, og bidra til fellesskapsløsninger. Dette fordi landbruksnæringen er kjennetegnet av små foretak som hver for seg har begrenset kapasitet til å drive utviklingsarbeid og kunnskapsutvikling som kommer næringen som fellesskap til gode. Det eksisterer i dag virkemidler med et tilnærmet likt virkeområde på regionalt nivå, i form av regionale tilskudd til næringsutvikling i landbruket (RT) og regionale tilskudd til rekruttering og kompetanseheving i landbruket (RK), som er forvaltet av fylkeskommunen. På nasjonalt nivå har KIL-midlene blitt benyttet til utvikling av nasjonale eller fylkesoverskridende kompetansetilbud i landbruket. Innenfor ordningen har det også vært anledning til å gi tilskudd til kursvirksomhet for avløserne og landbruksvikarere.

¹ Landbruksdirektoratet 2020: [Nasjonale tilretteleggingsmidler innen næringsutvikling og kompetanseheving. Grenseflater til nærliggende ordninger og utforming av ordningen](#). Rapport nr. 16/2020.

En sentral hensikt med NT-ordningen er at tilskuddet skal bidra til å kunne gjennomføre tilretteleggende tiltak som bidrar til *fellesskapsløsninger* for næringen. En viktig grense-dragning går derfor mellom denne ordningen og bedriftsrettede virkemidler som forvaltes av Innovasjon Norge, hvor formålet er økt verdiskaping innenfor den enkelte bedrift eller en gruppe av enkeltstående bedrifter. Videre skiller denne ordningen seg fra de regionale tilskuddsmidlene ved at det stilles et krav om nasjonal nytteverdi.

I påvente av departementets arbeid med forskriften som nå sendes på høring, har ordningen, inkludert KIL blitt forvaltet etter retningslinjer. Departementets forslag til forskrift viderefører i hovedtrekk gjeldende praksis for ordningene, men det foreslås følgende hovedendringer:

- Regelverket skal ikke ha øremerkede formål. Det betyr at bestemmelser om særskilte øremerkede formål som tilskudd til kursvirksomhet for avløsere og landbruksvikarer ikke er videreført i forslaget.
- Innenfor kompetanseområdet likestilles utvikling av tilbud innen etterutdanning og videreutdanning som tiltaksområde, ettersom departementet ser behov for å støtte begge former for kompetanseutvikling.
- Det legges opp til mindre detaljerte kriterier knyttet til tildeling enn hva som var praksis for KIL-ordningen.

I det videre vil det bli gjort rede for dagens forvaltning av ordningen, samt departementets forslag til forskrift.

3 Dagens forvaltning

Ordningen med nasjonale tilretteleggingsmidler ble iverksatt i 2020. Ordningen er bevilget over Landbrukets utviklingsfond (LUF) i jordbruksavtalen og forvaltes av Landbruksdirektoratet. I 2020 har ordningen en ramme på 13 mill. kroner. Føringsene for Landbruksdirektoratets forvaltning av tilskuddsordninger fremgår av tildelingsbrev fra Landbruks- og matdepartementet og gjennom de årlige jordbruksproposisjonene.

I Prop 120 S (2018-2019) fremgår følgende:

"Midlene skal støtte opp om nasjonale eller fylkesoverskridende tilretteleggingsprosjekt innen næringsutvikling og kompetanseheving, for å styrke verdiskapingen i landbruket. Målgruppen er organisasjoner, institusjoner og ulike former for samarbeidsorgan. Midlene kan gis til prosjekter som bidrar til næringsutvikling og kompetanseheving innen landbruket, og som kommer fellesskapet til gode. Midlene må ses i sammenheng med bedriftsrettede midler innen næringsutvikling forvaltet av Innovasjon Norge, samt regionale tilretteleggingsmidler innen næringsutvikling og kompetanseheving."

Etter opprettelse av NT-ordningen i jordbruksoppgjøret 2019, utformet Landbruksdirektoratet i dialog med departementet retningslinjer for forvaltning av ordningen. Disse ble fastsatt 13. desember 2019, og tok utgangspunkt i føringene for ordningen slik de fremgikk av Prop. 120 S (2018-2019) og delvis i regelverk knyttet til forvaltning av RT-midlene. For ordningens formål knyttet til kompetanseheving ble det i NT-ordningens retningslinjer vist til gjeldende retningslinjer for KIL som ble videreført i påvente av Landbruksdirektoratets gjennomgang av NT-ordningen. Sistnevnte retningslinjer ble justert noe, bl.a. for å harmonisere støttesatsene mellom de to formålene.

Med utgangspunkt i retningslinjene ble midlene lyst ut av Landbruksdirektoratet våren 2020 med to formål det kunne søkes midler til. I utlysningsteksten ble det lagt til grunn at ordningen skulle støtte nasjonale eller fylkesoverskridende tilretteleggingstiltak innen næringsutvikling og kompetanseheving med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket. Ordningen har dermed frem til nå blitt forvaltet gjennom enkeltvedtak som bygger på de to retningslinjene.

3.1 Nærmere om tilskudd til kompetanseutvikling i landbruket (KIL)

KIL-ordningen har eksistert som en tilskuddsordning over jordbruksavtalen på nasjonalt nivå til utvikling av kompetansetilbud i landbruket siden 2001. Ordningen har blitt forvaltet av Landbruksdirektoratet fra 2019, etter å ha vært forvaltet av Matmerk siden 2007. Ordningen, som hadde sitt utspring i et behov for å utvikle etterutdanningstilbud som rettet seg mot jordbrukere, har blitt forvaltet med utgangspunkt i retningslinjer, samt overordnede føringer i tildelingsbrev og jordbruksproposisjon. Da ordningen ble forvaltet av Matmerk var det knyttet en egen faggruppe til ordningen som bestod av representanter fra jordbruket, med Landbruks- og matdepartementet som observatør. Faggruppens rolle bestod i å foreslå faglige prioriteringer til utlysningsteksten, i tillegg til å behandle søknadene og innstille overfor Matmerks styre. Ved overføring av forvaltningsansvaret til Landbruksdirektoratet ble ikke faggruppen videreført, men det ble bedt om innspill på faglige prioriteringer fra representanter for avtalepartene, samt at avtalepartene har gitt innspill på innkomne søknaders relevans og nytteverdi.

I retningslinjene for KIL-midlene fremgår det at midlene skal bidra til kompetanseutvikling for yrkesutøvere innen primærlandbruket eller innenfor andre næringer i tilknytning til landbruket, gjennom utvikling av kompetansetilbud med utgangspunkt i næringens behov. Det kan gis tilskudd til utdanningsinstitusjoner og organisasjoner som driver faglig eller økonomisk aktivitet overfor målgruppen. Prosjekter som har potensial til å bli et tilbud nasjonalt eller fylkesoverskridende, skal prioriteres. KIL-ordningen har hatt en del detaljerte kriterier som har gjort ordningen noe utfordrende å forvalte.

Utvikling av kurstilbud som gir formell kompetanse (videreutdanning) er blitt prioritert høyere i regelverket enn utvikling av kurstilbud som ikke gir formell kompetanse (etterutdanning). Det har imidlertid vist seg at tilskudd til målrettede etterutdannings-tilbud er gitt i like stor grad som til videreutdanningstilbud. Med videreutdanning menes her tiltak som gir formell kompetanse og er underlagt eksamens- og vurderings-ordninger. Etterutdanning gir ikke slik formell kompetanse, men gjelder vedlikehold og oppdatering av kompetanse innenfor eksisterende utdanningsnivå.

Ved endringen av retningslinjene som ble gjort i 2019 ble det tydeliggjort at midlene skulle bidra til utvikling av *nasjonale eller fylkesoverskridende kompetansetilbud*. I tillegg ble det gjort endringer knyttet til utmåling av tilskuddet for å harmonisere KIL-retningslinjene med retningslinjene for NT, ettersom midlene skulle lyses ut og behandles felles. Tidligere kunne søker få dekket inntil 60 pst. av de totale prosjekt-kostnadene når prosjektet gjaldt utvikling og utprøving av et nytt kompetansetilbud, og inntil 40 pst. av kostnadene når prosjektet gjaldt videreutvikling av et eksisterende tilbud. I de oppdaterte retningslinjene ble det fastsatt at prosjekter kan få dekket inntil 75 pst. av kostnadene.

Tilskudd til kursvirksomhet for avløsere og landbruksvikarer

Innenfor KIL-ordningen har det også vært anledning til å gi tilskudd til kursvirksomhet for avløsere og landbruksvikarer. Dette har hatt som formål å bidra til å sikre tilgangen på kvalifiserte avløsere gjennom å stimulere til gjennomføring av kortvarige og fag-orienterte kurs. Frem til 2001 var det avsatt en egen tilskuddspost under jordbruks-avtalen til kursvirksomhet for avløsere. Fra 2002 ble ordningen overført til kompetanse-hevende tiltak under Landbrukets utviklingsfond som et ledd i forenkling av virkemiddel-systemet i landbruket. Frem til jordbruksoppgjøret 2018 lå det i enkelte år føringer i de årlige jordbruksproposisjonene om at en viss andel av avsatte midler (for eksempel 1 mill. kroner for 2018) kunne benyttes til kurs for avløsere og landbruksvikarer.

Tilskuddet til kursvirksomhet for avløsere og landbruksvikarer ble gitt etter egne retningslinjer. Av disse fremgikk det at tilskudd skulle gis til arrangører av kurs i regi av studieforbund som er godkjent etter lov av 28. mai 1976 nr. 53 om voksenopplæring, og at kursene skulle arrangeres i samarbeid med avløserlagene. Tilskudd til kursvirksomhet for avløsere har blitt utbetalt til et studieforbund etter søknad. Vilårene som ble stilt medførte i praksis at tilskuddsmidlene gikk til Studieforbundet Næring og Samfunn, da dette er det eneste studieforbundet med medlemmer som arrangerer kurs for avløsere og landbruksvikarer. Studieforbundet har på sin side kunngjort midlene på egne nettsider og håndtert og innvilget søknader om kurs for avløsere og landbruksvikarer fra kursarrangører fortløpende gjennom året. På denne måten har tilskuddet til avløsere og landbruksvikarer i realiteten blitt forvaltet gjennom to ledd, der Studieforbundet har

videreformidlet tilskuddet fra Matmerk/Landbruksdirektoratet til kursarrangørene, og mottatt rapportering fra disse på bruk av midlene. Studieforbundet har rapportert årlig til Matmerk/Landbruksdirektoratet om bruken av midlene og hvilke kurs det er utbetalt tilskudd for. Ordningen skiller seg også vesentlig fra øvrige deler av KIL i og med at tilskuddet har gått til *gjennomføring* av kurs og ikke til *utvikling* av kurs slik KIL-retningslinjene for øvrig har lagt til grunn.

4 Departementets forslag til forskrift

4.1 Rammene for forskriften

En forskrift med formål innen næringsutvikling og kompetanseheving

Forslaget til forskrift er utformet innenfor de føringene som ble lagt til grunn i jordbruksoppgjøret 2019, samt gjeldende praksis for forvaltning av virkemidler under ordningen. Forskriften er utformet med utgangspunkt i at ordningen skal kunne møte utviklingsbehov fremover i tid innen næringsutvikling og kompetanseheving, slik at det skal være opp til avtalepartene i jordbruket og tilskuddsforvalter å til enhver tid prioritere de tiltakene som det er størst behov for i næringen. En konsekvens av dette er at det ikke vil skje noen øremerking av tilskudd til enkelte formål i forskriften. I praksis innebærer dette at øremerking av tilskudd til kursvirksomhet til avløsere og landbruksvikarer opphører, og at eventuelle øremerkinger må gjøres i de årlige jordbruksoppgjørene. Med forslaget til forskrift legges det opp til at dagens retningslinjer, herunder også de særskilte retningslinjene for KIL-midlene opphører på samme tidspunkt som forskriften trer i kraft.

Tiltak med nasjonal nytteverdi og til utvikling av fellesskapsløsninger som bidrar til å styrke verdiskapingen i landbruket

I utkastet til forskrift fremgår det av bestemmelsens §§ 1 og 3 at det er et vilkår for å tildele midler over ordningen at prosjektet skal ha nasjonal nytteverdi. Med dette menes at den type kunnskap, produkt eller tjenester som utvikles gjennom prosjektet, skal være tilgjengelig for relevante målgrupper i hele landet. Konsekvensen av dette er at prosjekter som kun er tilgjengelige eller har nytteverdi for lokale eller regionale aktører ikke skal støttes over denne ordningen. Formålet med vilkåret er å avgrense mot prosjekter som vil kunne få støtte over de tilsvarende ordningene på regionalt nivå. Ordningen skal videre bidra til å utvikle fellesskapsløsninger i landbruksnæringen. Det kan derfor ikke gis driftsstøtte over ordningen eller støtte til bedriftsrettede prosjekter, som i all hovedsak bevilges over ordninger forvaltet av Innovasjon Norge.

I utkastet foreslås generelle regler som gjelder for alle tilskuddsmottakere. Ytterligere regler, som mer detaljerte krav til tilskuddsmottakers bruk av tilskuddet, samt tidspunkt for rapportering og ferdigstillelse, fastsettes av Landbruksdirektoratet i vedtaket om tildeling av tilskudd.

Bestemmelser om utlysning og søknad reguleres heller ikke i forskriften. Landbruksdirektoratet utformer utlysningen av tilskuddsmidlene i samsvar med de føringer som er satt i forskriften, jordbruksoppgjøret og statsbudsjettet.

4.2 Forslag til bestemmelser

4.2.1 Formål, rammer for tiltaket og krav til søker

Formålet med ordningen er definert vidt i forslaget § 1, hvor det fremgår at både kompetansehevingstiltakene og næringsutviklingstiltakene skal styrke verdiskapingen i landbruket innenfor de rammene Stortinget har trukket opp. I all hovedsak vil dette innebære føringer som følge av Stortingets behandling av de årlige jordbruksoppgjørene eller i de ordinære budsjettproposisjonene.

Ettersom ordningen omfatter utviklingsmidler innen både næringsutvikling og kompetanseheving, vil det være mange aktuelle tilskuddsmottakere for ordningen. Det er dermed lite formålstjenlig å avgrense ordningen basert på søkers organisasjonsform. Departementet foreslår derfor en bred opplisting av aktuelle tilskuddsmottakere i utkastets § 2.

Det er prosjektets formål som skal være styrende for om tilskudd skal tildeles over ordningen. Ettersom denne ordningens formål er å støtte utviklingsrettede prosjekter som skal ha nasjonal nytteverdi og bidra til fellesskapsløsninger, skal ikke bedriftsutviklingsprosjekter i regi av ett foretak gis støtte. Slike prosjekter vil kunne oppfylle kravene for å få næringsrettede investeringsvirkemidler tiltenkt enkeltbedrifter etter tilskuddsordninger som forvaltes av Innovasjon Norge. Da det kan være aktuelt at foretak søker på felleskapsorienterte utviklingsprosjekter som oppfyller vilkårene i § 3, er imidlertid foretak likevel definert som en aktuell søkergruppe.

Kravet om nasjonal nytteverdi innebærer også at det ikke kan gis tilskudd til prosjekter som kun har regional nytteverdi. Slike prosjekter vil likevel kunne oppfylle vilkårene for å få støtte gjennom RT- og RK-ordningene, som forvaltes av fylkeskommunen, hvor det ikke oppstilles et tilsvarende krav. Tilskuddsordningen avgrenses videre med at det ikke er anledning til å gi tilskudd til forskningsprosjekter. I en ordning som skal støtte opp om utviklingsrettede prosjekter vil det i mange sammenhenger være aktuelt å støtte utredninger, og særlig utredninger av kortere varighet og i begrenset omfang som det raskt kan dras nytte av i næringen. Hvilke type tiltaksområder FoU-institusjoner kan søke

på avgrenses derfor av § 3. Landbruksdirektoratet forvalter flere ordninger som gir støtte til utredninger innenfor ulike områder, og direktoratet må derfor sørge for å håndtere grenseflatene mellom de ulike ordningene i forbindelse med utlysning og søknadsbehandling.

Når det gjelder utvikling av kompetansetilbud, foreslås dette definert som etter- og videreutdanningstilbud i forskriften. Dette er en endring fra dagens retningslinjer der formelle kompetansetilbud i form av videreutdanningstilbud har blitt prioritert. Landbruksdirektoratets gjennomgang av ordningen viste at det var lite hensiktsmessig at det bare i særskilte tilfeller skulle gis midler til etterutdanning, så lenge kompetanseutviklingstiltakene det søkes midler til, oppleves som gode. Mange av de innvilgede KIL-søknadene har vært til utvikling av målrettede etterutdanningstilbud. Departementet har derfor sluttet seg til direktoratets vurderinger på dette punktet.

4.2.2 Tilskuddsutmåling og tildeling

Det er Landbruksdirektoratet som vurderer hvor mye tilskudd som skal gis til de tiltakene som støttes, innenfor den økonomiske rammen for tilskuddsordningen og bestemmelsene i § 4 første ledd. Tilskudd skal innvilges på grunnlag av kostnadsoverslaget for gjennomføring av planlagte tiltak, som Landbruksdirektoratet har godkjent i forbindelse med behandlingen av søknaden. Direktoratet kan maksimalt gi søker tilsagn om tilskudd på 75 pst. av dette kostnadsoverslaget. Bestemmelsen slår samtidig fast at det ikke kan gis mer i tilskudd enn 75 pst. av de faktiske, totale kostnadene for tiltaket. Dette betyr at dersom direktoratet gir tilsagn om 75 pst. av kostnadsoverslaget og tiltaket blir dyrere enn anslått, så vil det ikke kunne utbetales så mye i tilskudd som 75 pst. av de påløpte kostnadene. Motsatt, hvis kostnadene blir lavere enn anslått, vil utbetalingen bli lavere enn tilsagnet.

Det fremgår av utkastet § 4 andre ledd at tilsagn om tilskudd er gyldig i kalenderåret tilsagnet blir gitt og de to påfølgende årene. Hvis tiltaket ikke er gjennomført i tråd med vedtaket og/eller Landbruksdirektoratet ikke har mottatt rapportering og sluttutbetalingsanmodning fra søker innen utgangen av år to etter tilsagnet ble gitt, faller tilsagnet som hovedregel bort. Landbruksdirektoratet kan imidlertid forlenge tilsagnet dersom det er nødvendig for å få det gjennomført. Forlengelsen, som kun kan gis etter søknad fra prosjekteier, kan ikke overstige fem år fra det opprinnelige vedtaket om tilskudd.

4.2.3 Melding om og godkjenning av endringer

Utkastet § 5 pålegger de som har fått tilsagn om tilskudd å gi beskjed til Landbruksdirektoratet *uten ugrunnet opphold* dersom tiltaket blir forsinket. Det samme gjelder hvis

tiltaket ikke kan gjennomføres i tråd med det som ligger til grunn for vedtaket eller eventuelle krav eller vilkår som fremkommer av det. Dersom det fortsatt er aktuelt å fullføre tiltaket, kan prosjekteier søke om å få godkjent endringene. Landbruksdirektoratet vurderer i så fall om søker må legge frem en ny prosjektplan og, hvis endringene påvirker kostnadene, et nytt budsjett. Andre ledd slår fast at Landbruksdirektoratet kan godkjenne endringer i et tiltak, men bare dersom endringen ikke tilsidesetter vesentlige forutsetninger som lå til grunn for det opprinnelige vedtaket om tilskudd.

4.2.4 Utbetaling og rapportering

Forskriftens § 6 angir bestemmelser knyttet til utbetaling av og rapportering på tilskuddsmidlene. I utkastet foreslås det at deler av tilskuddet kan utbetales etter hvert som søker godtgjør fremdriften. Utbetalinger skal gjøres etter en anmodning fra søker til Landbruksdirektoratet. Anmodningen skal sendes inn på den måten som er angitt i vedtaket om tilsagn. I anmodningen skal tilskuddsmottaker i hovedsak redegjøre for fremgangen i prosjektet og dokumentere faktiske, medgåtte kostnader så langt i prosjektet.

Ved anmodning om sluttutbetaling, skal tilskuddsmottakeren sende inn prosjektregnskap og sluttrapport som beskriver måloppnåelsen innen fristen fastsatt i vedtaket.

4.2.5 Administrasjon, kontroll og tilbakebetaling

Landbruksdirektoratet administrerer tilskuddsordningen og fatter vedtak om tilskudd. I utkastets §§ 8 og 9 foreslås det bestemmelser om kontroll av tilskuddsutbetalinger, avkorting og tilbakebetaling. Reglene samsvarer i hovedsak med andre tilskuddsordninger som bevilges over jordbruksavtalen.

Av § 8 fremgår det at Landbruksdirektoratet kan kontrollere at tilskudd er benyttet i samsvar med vilkårene som er stilt i denne forskriften og i vedtak om tilskudd og at direktoratet i den forbindelse også kan foreta stedlig kontroll, for eksempel gjennom besiktigelse av tiltaket. Tilskuddsmottaker plikter å medvirke til kontrollen ved å gi direktoratet alle opplysninger og all dokumentasjon som vedkommer tilskuddet.

Dersom søker kan bebreides for å ha gitt feil opplysninger som har eller kunne ha forårsaket en utbetaling av tilskuddet som ikke er berettiget, så kan tilskuddet som er tildelt i vedtaket, avkortes helt eller delvis. Det samme gjelder hvis tilskuddsmottakeren ikke overholder frister fastsatt av Landbruksdirektoratet. Dersom prosjektet ikke er ferdigstilt innen den tiden som er fastsatt i vedtaket og det ikke er gitt utsatt frist etter utkastets § 5 eller tilskuddsmottakeren ikke sender inn sluttrapport og regnskap innen fristen for dette, fremgår det av utkastets § 9 at tilskuddet kan avkortes.

§ 9 slår også fast at hvis noen har mottatt en feilutbetaling av tilskuddet som aldri har vært berettiget, kan det feilutbetalte tilskuddet kreves tilbake. Det samme gjelder for differansen mellom det som allerede er utbetalt til tilskuddsmottaker og det tilskuddsmottakeren har rett til etter at det er gjort vedtak om avkorting av tilskuddet. Renter kan kreves dersom kravet ikke innfris ved forfall. Dersom tilskuddsmottakeren er sterkt å bebreide for at det er utbetalt uberettiget tilskudd, kan det kreves renter fra det tidspunktet mottakeren burde ha skjønnet at vilkårene for å få tilskuddet ikke var oppfylt.

Dersom tiltaket ikke følges opp slik det er forutsatt i tilsagnet om tilskudd, og det ikke er gitt godkjenning etter § 5, skal Landbruksdirektoratet vurdere om vedtaket må omgjøres til helt eller delvis avslag, og om utbetalt tilskudd skal kreves tilbakebetalt. Departementet forutsetter at avslag og tilbakebetaling vil være den klare hovedregelen i slike tilfeller.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementets utkast til forskrift viderefører i hovedsak gjeldende rett, slik det til nå har fremkommet i gjeldende retningslinjer og gjennom praksis. Samlet sett kan det antas at forskriften vil bidra til et mer oversiktlig regelverk for tilskuddsmottaker og tilskuddsforvalter, og at det legges til rette for en mer effektiv saksbehandling. Det antas dermed ikke at forskriften vil medføre økt tidsbruk hos tilskuddsforvalter.

Forskriften angir bestemmelser om støtteutmåling for tiltak som får støtte innenfor ordningen. Forskriftens bestemmelser får ingen konsekvenser for størrelsen på budsjettrammen som avsettes til ordningen.

6 Merknader til de enkelte bestemmelser

Departementet vil i det videre gjennomgå de enkelte forslag til bestemmelser i utkast til forskrift.

I utkastet er det gjennomgående vist til ordlyden "tilretteleggingstiltak". Begrepet er ment som en samlebetegnelse for hva det kan gis tilskudd til og omfatter ulike former for utviklingsrettede tiltak som er ment å mobilisere til økt verdiskaping i næringen. Dette vil variere innenfor de to tilskuddsområdene for ordningen, og omfatte alt fra prosjekter og utredninger til kurs og samlinger m.m.

Til § 1 Formål

Bestemmelsen fastslår at formålet med tilskuddsordningen er å "(...) bidra til å styrke verdiskapingen i landbruket gjennom tilretteleggende tiltak innen næringsutvikling og

kompetanseheving av nasjonal nytteverdi innenfor de rammer Stortinget har trukket opp." Forslaget viderefører formålet med ordningen slik dette er beskrevet i jordbruksoppgjøret 2019.

Til § 2 Tilskuddsmottaker

Bestemmelsens første ledd regulerer hvem som kan være berettiget tilskudd etter forskriften. I tillegg til fylkeskommuner og kommuner, følger det av bestemmelsen at det er organisasjoner, forsknings- og utviklingsinstitusjoner og foretak registrert i Enhetsregisteret på søknadstidspunktet som kan få tilskuddet. Selv om virkemidlene er tilretteleggende og ikke bedriftsrettede virkemidler, kan foretak i enkelte tilfeller være relevante søkere på tilskuddsmidlene. Dette gjelder f.eks. dersom det er et foretak som søker om tilskudd til et utviklingstiltak innenfor en bestemt produksjon/næring som vil kunne styrke verdiskapingspotensialet for alle innenfor den bestemte produksjonen/-næringen. Foretak omfattes derfor også av bestemmelsens første ledd.

Til § 3 Tiltaksområder

Bestemmelsens første ledd fastsetter at det kan gis tilskudd til "tilretteleggingstiltak innen landbruksbasert næringsutvikling med nasjonal nytteverdi. Prosjekter knyttet til utvikling av bedrifter støttes ikke. Ordlyden "tilretteleggingstiltak" er ment å være vid, for å omfatte en rekke typer tiltak, for eksempel prosjekter, utredninger og annet av utviklingsrettet karakter i motsetning til driftsstøtte. Ordlyden "kan" er ment å gi Landbruksdirektoratet et vidt handlingsrom til å gjøre prioriteringer mellom ulike tiltak innenfor de rammer som Stortinget, forvaltningsloven og forskriften setter.

Med nasjonal nytteverdi menes at tiltaket skal være tilgjengelig for relevante målgrupper i hele landet. Ordningen skal bidra til å utvikle fellesskapsløsninger i landbruksnæringen og det legges til grunn at det ikke gis prosjektstøtte til bedriftsutviklingsprosjekter. Ordlyden avgrenser med det mot at det gis tilskudd for tiltak der målet er økt profitt hos enkeltforetak eller en mindre gruppe foretak. Dette er formål som ivaretas gjennom Innovasjon Norges ordninger, f.eks. gjennom investerings- og bedriftsutviklingsordningen og ordninger som skal stimulere til bedriftsnettverk.

Selv om FoU-institusjoner kan være søkere av midler over ordningen, gis det ikke tilskudd til forskningsprosjekter. Det er imidlertid relevant for måloppnåelsen til NT-ordningen å gi tilskudd til forprosjekter og utredningstiltak innenfor ordningens tiltaksområder.

Til § 4 Tilskuddsutmåling og tilsagn

Utkastet til § 4 om tilskuddsutmåling og tilsagn fastsetter i første punktum at tilskudd innvilges på bakgrunn av godkjent kostnadsoverslag. Av utkastets andre punktum fremgår det at det kan gis tilskudd på inntil 75 pst. av det godkjente kostnadsoverslaget.

Av utkastets andre ledd fremgår det at tiltaket er gyldig i tilsagnsåret og to påfølgende år. Videre fremgår det at tilsagnets gyldighet etter søknad fra søker kan forlenges med inntil 5 år fra tilsagnet ble innvilget.

Til § 5 Melding om godkjenning av endringer

Utkastet til § 5 første ledd regulerer tilskuddsmottakers plikt til å melde fra til Landbruksdirektoratet *uten ugrunnet opphold* dersom tiltaket blir forsinket, eller ikke kan gjennomføres som forutsatt i vedtaket. Det er søkers plikt at å se til at melding om forsinkelser og endringer må komme Landbruksdirektoratet i hende så raskt som mulig fra det tidspunktet søker vet at tiltaket blir forsinket eller ikke kan gjennomføres som forutsatt i vedtaket.

Av bestemmelsens andre ledd fremgår det at Landbruksdirektoratet etter søknad kan godkjenne endringer, dersom dette ikke tilsidesetter "vesentlige forutsetninger" for gjennomføringen. Med dette menes at endringen ikke kan være så omfattende at formålet med tildelingen endres. Dersom søknad om endring ikke godkjennes, eller dersom det oppdages at tilskuddsmottaker ikke har meldt om forsinkelser eller endringer, må det vurderes om tilskuddet skal avslås og utbetalt tilskudd kreves tilbake, jf. utkastets § 9.

Til § 6 Utbetaling og rapportering

Forskriftens § 6 angir bestemmelser knyttet til utbetaling av tilskuddsmidlene og rapportering. I utkastet foreslås det at direktoratet kan utbetale deler av tilskuddet etter hvert som søker godgjør fremdrift i gjennomføring av tiltaket. Direktoratet må vurdere fra sak til sak hvor stor del av tilskuddet som skal holdes tilbake frem til sluttrapport og regnskap er godkjent. Ved anmodning om sluttutbetaling, skal søkeren sende inn prosjektrengskap og sluttrapport som beskriver graden av måloppnåelse innen fristen fastsatt i vedtaket.

Til § 7 Administrasjon, dispensasjon og klage

Av § 7 fremgår det at Landbruksdirektoratet administrerer tilskuddsordningen og fatter vedtak om tilskudd. Direktoratet kan dispensere fra søknadsfristen som er fastsatt i utlysningen av tilskuddet i særlige tilfeller. Dispensasjonsadgangen er ment som en sikkerhetsventil for helt spesielle tilfeller der regelverket gir svært urimelige utslag og

søkeren ikke kan lastes for at vilkåret ikke er oppfylt. Vedtak fattet av Landbruksdirektoratet kan påklages til Landbruks- og Matdepartementet.

Til § 8 Kontroll

Landbruksdirektoratet kontrollerer at vilkårene for utbetaling av tilskuddet er oppfylt. Bestemmelsen fastsetter en plikt for tilskuddsmottaker til å medvirke til slik kontroll ved å gi alle relevante opplysninger og all relevant dokumentasjon. Bestemmelsen slår også fast at Landbruksdirektoratet kan foreta stedlig kontroll hos tilskuddsmottaker i denne forbindelse.

Til § 9 Tilbakebetaling og renter

Av utkastets første ledd fremkommer det at tilskuddet kan avkortes dersom tilskuddsmottaker enten uaktsomt eller forsettlig har gitt feil eller mangelfulle opplysninger som har eller kunne ha forårsaket en uberettiget utbetaling av tilskuddet. Selv om bestemmelsen er en "kan"-vurdering, er hovedregelen at tilskudd som ikke er utbetalt skal reduseres gjennom vedtak om avkorting eller stanses dersom tilskuddsmottaker ikke har fulgt de kravene som følger av vedtaket og forskriften. I disse tilfellene skal det også vurderes om det skal fattes et vedtak om avkorting og tilbakebetaling av allerede utbetalt beløp.

Av utkastets andre ledd fremgår det at feilutbetalt tilskudd kan kreves tilbakebetalt. Denne regelen gjelder generelt og uavhengig av årsaken til feilutbetalingen. Departementet forutsetter at slik tilbakekreving er hovedregelen, men det skal likevel gjøres en konkret vurdering i den enkelte sak. Leddet fastsetter også at differansen mellom utbetalt beløp og eventuelt avkortet tilskudd kan kreves tilbakebetalt dersom tilskuddsmottaker allerede har fått mer utbetalt enn det tilskuddet han har rett til etter at det er fattet vedtak om avkorting.

Av utkastets tredje ledd fremgår det at det kan kreves renter tilsvarende forsinkelsesrente på det beløp som kreves tilbakebetalt. Renteperioden er gradert etter søkers skyldgrad. Det alminnelige utgangspunktet er at rentene først begynner å løpe fra forfallstidspunktet. Dersom det konstateres grov uaktsomhet eller forsett kan tilbakebetalingskravet rentebelastes helt tilbake fra endringen i prosjektet skulle vært rapportert til forvaltningen og frem til kravet innfris.